

Styrelsen
Internrevisionen

BESLUT
2012-03-02

Rektor

Etablering av forskningsanläggning i Lövsta

Beslut

Styrelsen för SLU beslutar:

att fastställa internrevisionens rapport Etablering av forskningsanläggningen i Lövsta.

Ärendet

Att djurhållningen på SLU:s anläggningar är av högsta klass är av vikt för universitetets anseende som forskningsuniversitet med nationellt ansvar inom djur- och livsmedelsområdet. SLU har under sommaren 2011 tagit Nationellt forskningscentrum i Lövsta i drift och verksamheten har under hösten uppvisat brister i djurhållning och arbetsmiljö.

Granskningens mål har varit att klarlägga hur planeringen och igångsättandet av verksamheten på forskningsanläggningen i Lövsta har skett i syfte att belysa hur den interna styrningen och kontrollen har fungerat och fungerar.

Ingrid Petersson

Anne Nilsson

För kännedom

Prorektor

Dekanerna

Universitetsdirektören

Vice universitetsdirektören

Avdelningscheferna inom universitetsadministrationen inkl. fakultetsdirektörerna

Etablering av forskningsanläggning i Lövsta

Rapport från internrevisionen

Till styrelsen 2012-03-02

Bilaga till styrelsens beslut dnr SLU ua. FE.2012.1.0-575

Innehåll

Sammanfattning	3
1 Bakgrund och motiv	4
2 Granskningens omfattning och inriktning	4
3 Regelverk	5
3.1 <i>Djurhållning</i>	5
3.2 <i>Arbetsmiljö</i>	5
4 Ansvar för djurskydd och arbetsmiljö	5
5 Djurhållning	7
5.1 <i>Igångsättning samt tidiga åtgärder</i>	7
5.2 <i>Anmälan till länsstyrelsen samt vidare åtgärder</i>	8
5.3 <i>Djurhälsopersonals anmälningsplikt</i>	9
6 Arbetsmiljö	9
6.1 <i>Förberedelse</i>	9
6.2 <i>Organisation och bemanning</i>	10
6.3 <i>Arbetsmiljöverket samt åtgärder</i>	10
7 Övriga iakttagelser	11
8 Internrevisionens uppföljning	11

Sammanfattning

Att djurhållningen vid SLU:s anläggningar är av yppersta klass är av stor vikt för universitetets anseende som forskningsuniversitet med nationellt ansvar inom djur- och livsmedelsområdet. Med anledning av uppkomna brister i djurhållning i samband med drifttagandet av det nationella forskningscentrumet för lantbrukets djur i Lövsta har internrevisionen granskat planering inför och igångsättande av forskningscentrumet. Målet har varit att klarlägga hur igångsättandet av verksamheten har hanterats i syfte att belysa hur den interna styrningen och kontrollen har fungerat och fungerar.

Internrevisionen har under sin granskning uppmärksammat att det saknas tydlig fördelning av ansvar och befogenheter för personal inom verksamheten i Lövsta. Därutöver råder oklarhet kring ansvarsfördelningen i relation till de befattningshavare som har ansvar för försöksdjursverksamheten. Internrevisionen rekommenderar att universitetsledningen säkerställer att ansvar och mandat för personalen inom verksamheten i Lövsta tydliggörs och fastställs samt att utredning görs av hur detta ansvar ställer sig i förhållande till de befattningshavare som ansvarar för försöksdjursverksamheten; föreståndare och ansvarig veterinär.

Internrevisionen ser med tillfredsställelse på att åtgärder har vidtagits för att nå en god djurhälsa och en bra arbetsmiljö. Internrevisionen bedömer att det är av största vikt för SLU:s anseende samt för framtida forskningsmöjligheter att vidtagna åtgärder leder till önskat resultat. Internrevisionen rekommenderar därför att universitetsledningen säkerställer att vidtagna åtgärder för förbättrad djurhälsa/djurskydd, arbetsmiljö och utveckling och implementering av nya arbetsrutiner fortsätter samt att uppföljning görs av att dessa åtgärder ger önskat resultat.

Händelserna i Lövsta har startat en diskussion kring det ansvar djurhälsopersonal i sin yrkesutövning har för att uppmärksamma brister i djurskydd. Internrevisionen har under denna diskussion noterat att det bland lärare verksamma vid fakulteten finns ett behov av uppdaterad kunskap om gällande lagstiftning. Internrevisionen rekommenderar att universitetsledningen säkerställer att berörd personal känner till och följer gällande djurskyddslagstiftning.

1 Bakgrund och motiv

Att djurhållningen vid SLU:s anläggningar är av yppersta klass är av stor vikt för universitetets anseende som forskningsuniversitet med nationellt ansvar inom djur- och livsmedelsområdet.

Under sommaren och hösten 2011 har nötkreatursstallet vid Nationellt forskningscentrum för lantbrukets djur i Lövsta tagits i drift. Under hösten har en rad synpunkter framkommit, bland annat via studenter som tyder på att brister funnits avseende hanteringen av nötkreatur inom anläggningen. Anmärkningar på djurhållningen har dessutom lämnats av Länsstyrelsen i Uppsala län. Förutom detta har Arbetsmiljöverket haft synpunkter på personalens arbetsmiljö.

Inför granskningen identifierade internrevisionen ett antal risker. Om djurhållningen inte sköts på ett bra sätt, samt om arbetsmiljön för den personal som hanterar djuren inte är tillfredsställande föreligger bland annat risk att:

- SLU:s anseende som forskningsuniversitet med ett nationellt ansvar inom djur- och livsmedelsområdet blir försvagat.
- Forskningsmöjligheterna försämras.
- Förtroendet för SLU minskar bland allmänhet och studenter.
- Ohälsan ökar bland personalen.
- Djurhälsan och/eller djurskyddet försämras.

2 Granskningens omfattning och inriktning

Målet med denna granskning är att klarlägga hur planering inför samt igångsättandet av verksamheten på forskningsanläggningen i Lövsta har hanterats i syfte att belysa hur den interna styrningen och kontrollen har fungerat och fungerar. Detta sker utifrån frågeställningar som berör gällande ansvarsfördelning och mandat, förberedelse av personal samt hur signaler om brister omhändertagits. Granskningens omfattning har begränsats till djurhanteringen i nötkreatursstallet och arbetsmiljön för personalen i nötkreatursstallet.

Granskningen har genomförts genom insamling och genomläsning av externa och interna regelverk samt andra beslut och skrivelser. Intervjuer har genomförts med bland annat anställda på VH-fakulteten, en student, anställda på forskningsanläggningen i Lövsta, biträdande länsveterinär på Länsstyrelsen i Uppsala, facklig representant, anställda på Nationellt centrum för djurvälstånd, klinikveterinärer vid Ambulatoriska kliniken. Samtal har genomförts med handläggare på Arbetsmiljöverket, jurist på Jordbruksverket samt chefsjurist och personalspecialist på SLU. Internrevisionen har även deltagit i två seminarier för studenter respektive lärare anordnade av VH-fakulteten. Därutöver har internrevisionen gjort studiebesök i nötkreatursstallet i Lövsta.¹

Problem i samband med fördyring av byggprojektet Lövsta har berörts i två tidigare konsultrapporter som tagits fram på uppdrag av universitetsledningen och fakulteten.² Denna granskning går därför inte närmare in på dessa områden.

¹ Se bilaga 1 för komplett förteckning över intervjuade personer.

² H.M. rapport 2010 samt Ernst & Young: Projekt Djuretablering Lövsta, 30 augusti 2011

3 Regelverk

3.1 Djurhållning

Djurskyddslagen (1988:534) reglerar hur husdjur, försöksdjur och andra djur som hålls i fångenskap ska hållas och skötas. Djurskyddslagen är förebyggande och har som mål att djuren ska ha det bra och kunna bete sig naturligt. Nötkreaturen på Lövsta betecknas enligt denna lag som försöksdjur, oavsett om de används i försök eller inte. Kompletterande bestämmelser till djurskyddslagen finns i Djurskyddsförordningen (1988:539) och därutöver finns Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd om djurhållning inom lantbruket m.m. (SJVFS 2010:15, Saknr L 100) samt Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om uppfödning, förvaring, tillhandahållande och användning m.m. av försöksdjur (DFS 2004:15, Saknr L 50). Kontrollmyndighet för denna lag är Länsstyrelsen.

Om djurhälsopersonal i sin yrkesutövning finner anledning att anta att djur inte hålls eller sköts i enlighet med djurskyddslagen ska denne anmäla detta till kontrollmyndigheten (28 a§). Formulering kring plikten att anmäla missförhållanden fördes 2010 in i Djurskyddslagen. Rekvizitet ”om förhållandet inte rättas till” togs då bort och dagens skrivning ”finner anledning att anta” är ett uttryck för en låg misstankegrad. Djurhälsopersonal är ett samlingsnamn för sex behörighetsreglerade yrken, nämligen leg. veterinär, leg. djursjukskötare, godkänd hovslagare, godkänd leg. sjuksköterska, godkänd leg. sjukgymnast samt godkänd leg. tandläkare. Behörigheterna regleras i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om behörigheter för djurhälsopersonal, SJVFS 2009:83.

Enligt Djurskyddslagen (20§) ska det i verksamhet med djurförsök samt verksamhet som föder upp försöksdjur finnas en föreståndare som ansvarar för verksamheten, en ansvarig veterinär som ger råd och anvisningar om hur verksamheten ska bedrivas samt en för verksamheten tillräckligt stor personal som har den utbildning och kompetens som behövs för verksamheten. Det är den utsedde föreståndaren samt veterinären som ska se till att verksamheten bedrivs enligt gällande lag. Föreståndare ska godkännas av Jordbruksverket.

Regelverket för verksamhet med försöksdjur är under revidering. Eventuellt kommer ansvaret tydligare kopplas till respektive parts befogenheter.

3.2 Arbetsmiljö

Enligt Arbetsmiljölagen (1997:1160) ska arbetsgivaren planera, leda och kontrollera verksamheten på ett sätt som leder till att arbetsmiljön uppfyller föreskrivna krav på en god arbetsmiljö. Arbetsgivaren ska fortlöpande undersöka riskerna i verksamheten och vidta de åtgärder som föranleds av detta. Utöver arbetsmiljölagen finns även Arbetsmiljöverkets föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete och allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna i AFS 2001:1.

4 Ansvar för djurskydd och arbetsmiljö

Alla som arbetar med djur inom SLU har enligt chefsjuristen vid SLU ansvar för djurens välbefinnande. En person som ser eller får reda på ett missförhållande i den besättning han arbetar i måste agera. När denne gjort vad som är möjligt utan att klara av att lösa uppgiften, går ansvaret ibland till överordnad, under förutsättning att information ges till överordnad. Ansvaret beror på situation eller vilken utbildning/erfarenhet/kompetens personen har. Om en person tilldelas en uppgift som han inte har tillräcklig kompetens för att utföra brukar ansvaret regelmässigt gå uppåt.

Ansvar inom djurskyddet är likvärdigt med ansvar inom arbetsmiljöområdet. Inom arbetsmiljöområdet är det dock krav på att utarbeta en tydlig delegationsordning som reglerar ansvaret till en lämplig nivå.

I SLU:s övergripande delegationsordningar³ delegeras ansvar för olika delar av verksamheten. Något specifik delegation av ansvaret för djurhållning omnämns inte. Ansvaret för arbetsmiljö är däremot delegerat från rektor. Av delegationsordningen för VH-fakulteten framgår att prefekterna, i egenskap av chef för institutionerna, bland annat ansvarar för institutionens ekonomi och arbetsmiljö. Föreståndaren för VH Intendenturen (VHI) har enligt delegationsordningen samma ansvar och befogenheter som en prefekt. Stallverksamheten i Lövsta ingår i VHI.

Det finns inte någon vidaredelegation från VHI:s föreståndare till driftchefen vid Lövsta, det finns inte heller någon fastställd arbetsbeskrivning för driftchefen. Stallförman vid nötkreatursstallet fick så sent som i november 2011 en skriftlig arbetsbeskrivning, underskriven av driftchef.

Internrevisionen bedömer att det är av stor vikt att samtliga personer i arbetsledande funktion har skriftliga arbetsbeskrivningar och/eller delegationer, där ansvar och befogenheter framgår. Det är även viktigt att dessa arbetsbeskrivningar/delegationer är synkroniserade med motsvarande dokument för över- respektive underordnad. Utan en tydlig delegationsordning finns risk för att ledarskapet blir försvagat och att verksamheten styrs ineffektivt.

Internrevisionen rekommenderar att universitetsledningen säkerställer att ansvar och mandat för personalen inom verksamheten i Lövsta tydliggörs och fastställs.

Som tidigare nämnts betecknas djuren vid Lövsta som försöksdjur och verksamheten ska därmed ha en av Jordbruksverket godkänd föreståndare samt veterinär som ansvarar för att gällande lag följs. Föreståndare för djurförsöksverksamheten i nötkreatursstallet i Lövsta är ett uppdrag som finansieras av fakulteten. Uppdraget omfattar 0,3 åa (inklusive visst arbete med samordning) och innehas av en biträdande forskare vid VH-fakulteten. Ansvarig veterinär är verksamhetschefen vid Ambulatoriska kliniken.

Vid SLU finns även ett tidsbegränsat uppdrag som koordinator/samordnare för försöksdjursfrågor. Uppdraget innebär att samordna försöksdjursfrågor ur ett djurvälstånd- och djurskyddsperspektiv och omfattar samordning, rådgivning, undervisning, samverkan med myndigheter samt statistikhantering. I arbetsuppgifterna ingår att genomföra den försöksdjursutbildning som samtlig personal som hanterar försöksdjur ska genomgå. Nyanställd personal ska ta del av denna utbildning inom 2 år från det att anställningen påbörjas. Den del av stallpersonalen i nötkreatursstallet i Lövsta som är nyanställd har ännu inte tagit del av denna utbildning.

Internrevisionen har under sin utredning noterat en osäkerhet i verksamheten gällande vem inom SLU som har formellt ansvar för djurhållningen i Lövsta. De lagar och föreskrifter som finns när det gäller försöksdjur är främst inriktad på mindre djur som bara används för djurförsök och inte som i detta fall husdjur som även används i kommersiell djurhållning. Det framstår framförallt som oklart vilket ansvar som ligger i rollen som föreståndare och ansvarig veterinär för djurförsöksverksamhet enligt djurskyddslagen kontra det ansvar som föreståndaren för VHI, driftchef samt stallförman har. Även personal vid Länsstyrelsen och Jordbruksverket har uttryckt en osäkerhet när det gäller detta.

Internrevisionen bedömer att avsaknad av tydligt ansvar och mandat kan öka risken för försämrade och ineffektiv ledning och styrning av verksamheten.

³ Styrelsens delegationsordning, 2010-12-15. Dnr SLU ua.Fe.2010.1.1-3882. Rektors delegationsordning, 2010-10-25, SLU ua 11-551/10 samt Delegationsordning för VH-fakulteten 2010-2012. Dnr. SLU.ua.Fe.2010.1.1-3889

Internrevisionen rekommenderar att universitetsledningen utöver ovanstående rekommendation rörande ansvar för verksamheten i Lövsta säkerställer att utredning görs av hur detta ansvar ställer sig i förhållande till de befattningshavare som ansvarar för försöksdjursverksamheten; föreståndare och ansvarig veterinär. I förekommande fall bör ytterligare beslut rörande ansvar och befogenheter fattas.

I det fall en särskilt besättningsveterinär knyts permanent till anläggningen bör även dennes ansvar i förhållande till ansvarig veterinär tydliggöras.

5 Djurhållning

5.1 Igångsättning samt tidiga åtgärder

Forskningsanläggningen i Lövsta är byggd för ca 300 mjölkkor och ca 300 rekryteringsdjur. Den 12 januari 2012 hade anläggningen 258 kor samt ca 300 rekryteringsdjur.

En stor del av den tekniska utrustningen till forskningsanläggningen så som foder- och mjölkutrustning, utgödslingsanläggning, ventilation, stallinredning och silos, har efter genomförd upphandling köpts från samma leverantör, DeLaval. Därtill ingår i anläggningen en mjölkkarusell som ägs av DeLaval, men som enligt ett samarbetsavtal mellan leverantören och SLU ska användas vid anläggningen.

Under perioden maj till oktober 2011 anlände kor och rekryteringsdjur successivt från 4 olika besättningar till Lövsta. Förutom de djur som tidigare vistades på Kungsängen tillkom inköpta djur från 3 andra gårdar. Inledningsvis vistades djuren i huvudsak utomhus, grupperade för att minska smittspridning. Redan inledningsvis drabbades dock ett antal kvigor av svåra klövinfektioner, något som senare drabbade många av besättningens djur. En bidragande orsak till de omfattande klövinfektioner var även att korna från Kungsängen fick beta ute under en längre tid under den regniga hösten, då färdigställandet av anläggningen drog ut på tiden.

När nötkreatursstallet började tas i bruk i maj var det inte färdigbyggt och all teknisk utrustning var inte på plats. Maskinerna slutbesiktades i början på september och den 8 september var hela kostallet överlämnat. Flera intervjupersoner uppger dock att erfarenhet från andra större anläggningar visar att oavsett vad som framkommer vid en slutbesiktning krävs det att anläggning uppnår en viss driftsvolym innan man kan säkerställa funktionaliteten.

Redan under sommaren och ännu mer under hösten fick verksamheten problem med driften av stallet. Enligt de intervjuade berodde detta till största del på omfattande teknikfel i den nya maskinutrustningen. Redan efter någon dags användning uppmärksammade personalen brister i flera av de tekniska utrustningarna. Åtgärder av leverantör skedde inte omedelbart, bland annat på grund av att brister i kommunikationen mellan projektledningen, leverantören och stallverksamheten. I september, i samband med att personal och djurbesättningen flyttade från Kungsängen till Lövsta samt att djuren togs in från betet och började vistas inomhus accelererade problemen. Bland det som särskilt påtalats är problemen med den automatiska grovfoderutrustningen. Som stallen är utformade kan traktorlastare eller annat fordon inte användas när den automatiska utfodringen inte fungerar. När detta inträffat har personalen varit tvungna att manuellt utfodra djurbesättningen, bl.a. med skottkärra. Eftersom det är lösdrift ska mjölkorna enligt gällande föreskrifter ha fri tillgång till foder vilket har medfört att de återkommande problemen med utfodring varit en mycket betungande arbetsuppgift. Stallet förbrukar 18 ton grovfoder per dag.

I slutet på september annonserade Lövsta efter fler djurskötare och en extern besättningsveterinär anlätades för att tillsammans med personalen arbeta fram nya arbetsrutiner, sk SOP:ar (Standard Operating Procedures). Därutöver ställde verksamheten krav på ledningen av byggprojektet för att vidta åtgärder för förbättrad kommunikationen med leverantören DeLaval.

5.2 Anmälan till länsstyrelsen samt vidare åtgärder

Den 17 oktober 2011 ringde en student vid SLU till Länsstyrelsen i Uppsala och anmälde bristande djurhållning av nötkreatur i Lövsta. Den inkomna anmälan prioriterades inte omedelbart av chefslänsveterinären, utan den 3 november 2011 gjorde biträdande länsveterinär från Länsstyrelsen ett första besök i nötkreatursstallet i Lövsta. Tillsammans med djurskyddsinspektör genomfördes sedan ytterligare ett besök på Lövsta den 7 november. Av kontrollresultatet samt skrivelse från biträdande länsveterinär framgår att brister i djurhållningen noterades. Bland annat noterades brister i utfodringen och ventilationen, djur med för lågt hull observerades, det fanns smutsiga djur och därutöver djur stod uppboundna i stall som inte var godkänt av Jordbruksverket för att permanent hålla djur. Stallinredningen hade korrekta mått enligt gällande lagstiftning.

Flera intervjuade veterinärer och husdjursagronomer har påpekat att även om stallinredningen i nötkreatursstallet uppfyller gällande djurskyddslagstiftning, som anger en minimivå, så ger stallinredningen inte en optimal miljö för vissa av de djur som rekryterats till forskningsanläggningen i Lövsta. En stallinredning i minimivå ger en påfrestning på de större djuren vilket kan öka risken för försämrad djurhälsa och djurvälstånd. Det har också framförts synpunkter på att utformningen av nötkreatursstallet kunde vara bättre för att åstadkomma ett bättre djurflöde.

Den 24 oktober gav rektor och dekan besättningsveterinär i uppdrag att utreda djurhälsan på Lövsta. Besättningsveterinären påtalade i sin rapport den 5 november 2011 att kritiken till stor del var befogad, främst när det gäller hygien. Hans uppfattning var att de brister som uppkommit under uppstarten av stallverksamheten hade varit möjliga att förebygga till viss del genom en större arbetsstyrka i initialskedet samt en bättre arbetsledning. Enligt besättningsveterinären är det vanligt vid en ombyggnad/nybyggnad av ett nötkreatursstall att en situation av kaos uppträder innan verksamheten rullar på, all teknik fungerar och nya arbetsrutiner har satt sig hos personalen.

Länsstyrelsen har inte kommit med något föreläggande för Lövsta utan lämnat kontrollrapport samt begärt svar på frågor kring åtgärder för att komma till rätta med de brister som noterats. VHI har bemött och besvarat de frågeställningar som funnits samt vidtagit åtgärder för att förbättra djurhållningen i nötkreatursstallet. Länsstyrelsen avser att hålla ärendet öppet en tid till och fortsätta följa arbetet med djurhållningen.

Under januari månad har ambulatoriska kliniken i stort sett dagligen genomfört akuta besök i nötkreatursstallet. Fortfarande finns vissa problem med sjukdomar hos korna, bland annat är temperaturen i kalvstallet för låg vilket medför ökad förekomst av sjukdomar som lunginflammation. Viss ombyggnation av nötkreatursstallet är planerad. Det byggs lösdriftsfunktion i kalvavdelningen. Rörmjölkningssystem byggs i den avdelning där sinkor står samt i sjukstallet. Besättningsveterinärens uppdrag att tillsammans med personalen arbeta fram nya arbetsrutiner kommer att pågå ytterligare en tid då arbetet inte fortskridit som planerat. Det pågår också ett arbete med att miljö- och kvalitetscertifiera (ISO) verksamheten.

Internrevisionen ser med tillfredsställelse på att extern besättningsveterinär anlätats för att arbeta fram nya arbetsrutiner i ett led att förbättra djurhållningen. Som ovan noteras kvarstår dock vissa problem med djurhälsan.

Internrevisionen rekommenderar att universitetsledningen säkerställer att vidtagna åtgärder för förbättrad djurhälsa och djurskydd fortsätter samt att uppföljning görs av att dessa åtgärder ger önskat resultat.

5.3 Djurhälsopersonals anmälningsplikt

Händelserna i nötkreatursstallet i Lövsta har startat en diskussion kring veterinärer och annan djurhälsopersonals anmälningsplikt. Problem med djurhållningen på Lövsta har funnits sedan sommaren, men endast en anmälan från en student har inkommit till Länsstyrelsen. Internrevisionen noterar att flertalet personer som tillhör kategorin djurhälsopersonal under sommaren och hösten 2011 i sin yrkesutövning varit på plats i den aktuella verksamheten, däribland klinikveterinärer från ambulatoriska kliniken, och ingen av dessa har kontaktat kontrollmyndigheten. Besättningsveterinär samt läsveterinär anser att anmälan var befogad.

Den 7 december 2011 genomförde VH-fakulteten ett seminarium med veterinärstudenter där händelserna vid Lövsta samt frågan om djurhälsopersonals anmälningsplikt diskuterades. Därefter genomfördes den 11 januari 2012 en gemensam lärardag för lärare verksamma på fakulteten där framförallt djurskyddet och anmälningsplikten togs upp för diskussion. Ett förslag som då framfördes var att genom utbildning uppdatera kunskaperna i gällande djurskyddslagstiftning hos lärare verksamma vid VH-fakulteten.

Internrevisionen ser med tillfredsställelse på att VH-fakulteten tagit tag i de frågor som väckts och bland annat genomfört ett seminarium för fakultetens lärare. Internrevisionen har dock under sin granskning noterat att det bland lärare verksamma vid fakulteten finns ett behov av uppdaterad kunskap om gällande svenska lagar, förordningar och föreskrifter samt EU-förordningar och direktiv inom djurskyddsområdet.

Internrevisionen rekommenderar att universitetsledningen säkerställer att berörd personal känner till och följer gällande djurskyddslagstiftning.

6 Arbetsmiljö

6.1 Förberedelse

Stallverksamheten i Lövsta leds som tidigare nämnts av en driftschef som har föreståndaren för VHI som närmaste chef. Driftschefen har i sin tur tre underställda stallförmän, en vardera för nöt-, gris- och fjäderfästallarna.

Inför drifttagande av Lövsta forskningsanläggning togs under hösten 2010 en handlingsplan fram av föreståndaren för VHI och driftschefen på Lövsta. I handlingsplanen förs resonemang kring bland annat områdena kommunikation, psykosocial arbetsmiljö, arbetsorganisation, utbildning samt risk och konsekvensanalys. Under hösten 2010 samt våren 2011 anlätades en extern konsult för att arbeta med driftschef, stallförmän och stallpersonal inför drifttagandet. Uppdraget till den externa konsulten var att genomföra regelbunden chefscoachning av driftschef samt arbete med stallpersonalen i samtliga tre stall i grupp för att förbereda medarbetarna inför den delvis nya verksamheten och den delvis nya ansvarsfördelningen i verksamheten i och med flytten till den nya anläggningen. Konsulten gav deltagarna i uppdrag att genomföra vissa hemuppgifter, exempelvis utformning av nya arbetsrutiner. Intervjuade har framfört att delar av personalen bland annat på grund av tidsbrist inte fullgjort de hemuppgifter de fått i uppdrag av konsulten.

Internrevisionen bedömer att resultatet av vidtagna åtgärder inte följdes upp på ett tillfredsställande sätt vilket medförde en ökad risk för att personalen skulle stå oförberedda på de delvis förändrade arbetsuppgifterna i verksamheten i Lövsta.

6.2 Organisation och bemanning

Personalen i samtliga stall i Lövsta ska enligt fakultetsnämndsbeslut⁴ från sommaren 2009 bestå av cirka 19 årsarbetare under införandefasen åren 2010-2012 och enligt fastställd budget för 2011 ska 11 av dessa årsarbetare, inklusive stallförman, arbeta i nötkreatursstallet. Som tidigare nämnts leds verksamheten av driftschef som anställdes hösten 2009, ungefär samtidigt som Föreståndaren för VHI. Den stallförman för nötkreatursstallet som anställdes vid drifttagandet avslutade sin anställning och en person i stallpersonalen utsågs i slutet av augusti till ny stallförman.

Under perioden augusti till november 2011 har antalet arbetstimmar i nötkreatursstallet enligt föreståndare för VHI motsvarat mellan 16 till 19 årsarbetare⁵. Antalet faktiska personer som under perioden arbetat i stallet har också varierat. Personalgruppen har dels bestått av personal som tidigare arbetade på anläggningen i Kungsängen och dels av nyanställda. När problemen i samband med igångsättning av anläggningen ökade anställdes även annan tillfällig personal och inhyrd personal anlätades.

Under hösten har 2 arbetsplatsolyckor anmälts till Arbetsmiljöverket.

6.3 Arbetsmiljöverket samt åtgärder

Efter en anmälan från det fackliga ombudet för SEKO genomförde Arbetsmiljöverket (AMV) den 8 november 2011 en inspektion av nötkreatursstallet. Inspektionen hade som sitt främsta syfte att kartlägga den psykosociala arbetsmiljön, men även en redogörelse av det systematiska arbetsmiljöarbetet på Lövsta efterfrågades. Resultatet av inspektionen har redovisats i en rapport till SLU. Av rapporten framgår att Arbetsmiljöverket identifierat ett antal brister. De konstaterar inledningsvis att kommunikationen mellan medarbetare och chefer inte fungerade fullt ut och att det uppstått en arbetssituation med risk för psykisk ohälsa.

Vidare konstaterar AMV att mandaten för de olika yrkesrollerna var oklara. Det framgick inte vem eller vilka som bar ansvar för att förebygga och åtgärda risker för ohälsa och olycksfall. Verksamheten borde ses över och utformas så att personalen ges möjlighet till återhämtning, de befann sig i en situation där de inte hann ta pauser eller raster. Arbetstagarna hade även behov av hjälp med prioritering av arbetsuppgifterna då tiden inte räckte till, som ett led att förbygga riskerna för ohälsa. Ytterligare arbete behövdes även för att få fungerande rutiner för att undersöka och bedöma risker och tidigt fånga upp signaler om psykisk påfrestning. Därutöver saknades skriftliga rutiner för introduktion av exempelvis nyanställda.

Efter AMV:s inspektion har föreståndaren för VHI tagit fram en åtgärdsplan gällande arbetsmiljön i Lövsta. Som underlag till åtgärdsplanen finns en utredning av Länshälsan, som anlätades av föreståndaren för VHI redan i slutet av oktober månad. Under våren ska företagshälsovården ge stödinsats/utveckling/coachning av stallpersonalen. Ytterligare chefscoachning av driftschef ska ske och även stallförman ska ges tillfälle till chefscoachning. Därutöver ska chefsroller och verksamhetens delar klargöras för personalen.

Internrevisionen bedömer att det är av stor vikt för såväl produktion, djurhälsa och forskning att arbetet i djurstallarna följer fastställda arbetsrutiner. Som tidigare nämnts pågår ett arbete med att utarbeta och implementera nya arbetsrutiner samt att miljö och kvalitetscertifiera verksamheten. Internrevisionen ser med tillfredsställelse på de åtgärder VHI vidtagit för att förbättra verksamheten och

⁴ Fakultetsnämndsbeslut den 16 juni 2009. Dnr. Ua 11-1936/09

⁵ En vanlig bemanning på en kommersiell gård med 300 kor är enligt föreståndare för VHI strax under 5 årsarbetare.

arbetsmiljön men noterar samtidigt att etablering och implementering av nya arbetsrutiner är ett svårt och tidskrävande arbete som ställer höga krav på ledning och styrning.

Internrevisionen rekommenderar att universitetsledningen säkerställer att pågående arbete med att förbättra arbetsmiljön fortsätter samt att uppföljning görs av att dessa åtgärder ger önskat resultat.

Internrevisionen rekommenderar vidare att universitetsledningen säkerställer att pågående arbete med att utveckla och implementera nya arbetsrutiner fortsätter samt att uppföljning görs av att dessa åtgärder ger önskat resultat.

7 Övriga iakttagelser

Forskningsanläggningen i Lövsta liksom VHC (Veterinär- och husdjurscentrum), som är inflyttningsklart 2014, innebär en stor ökning av de fasta kostnaderna för såväl VH-fakulteten liksom för SLU som helhet. Detta var ett faktum redan när beslut om byggnationerna fattades. Även om anläggningen ger ökade försäljningsintäkter och ökade forskningsmöjligheter som förhoppningsvis ger externa medel, kommer åtminstone i inledningsskedet merparten av kostnadsökningen att finansieras med anslag. Lövstaprojektet har som tidigare nämnts drabbats av stora fördyringar vilket föranlett två konsultgranskningar som genomförts på uppdrag av universitetsledning och fakultet.

Produktionsproblemen i samband med igångsättning av anläggningen har naturligtvis inneburit och kommer att innebära ytterligare finansiell belastning. Förutom att bemanningen har ökat pågår och planeras ytterligare ombyggnationer i nötkreatursstallarna. De erfarenheter som igångsättandet av nötkreatursstallet har gett har även bidragit till att vissa ombyggnationer genomförs även i grisstallarna, redan innan dessa tas i drift.

Internrevisionen bedömer att det är synnerligen viktigt att SLU får kontroll över djurhälsan och inte återigen hamnar i en situation där universitetet kritiseras för brister inom ett av de områden som starkast förknippas med SLU:s varumärke; god djurhållning. En bra djurhållning är en förutsättning för att forskningsanläggningen ska kunna tillhandahålla en bra forskningsmiljö samt inte minst för att säkerställa SLU:s anseende. Insatsen kommer dock oundvikligen att medföra ekonomiska konsekvenser.

Internrevisionen vill slutligen understryka vad flera av de intervjuade påtalat och som dessutom påtalats både vid fakultetens information till studenter samt vid den lärardag som anordnats; att SLU:s erfarenheter av detta projekt tas tillvara. Det gäller erfarenheter om såväl byggnation, projektledning, teknikproblem, kravställande mot leverantörer samt problem med att införa nya arbetsrutiner och ta en ny djuranläggning med ny djurbesättning i drift. Med tanke på SLU:s roll som expertmyndighet inom sektorn torde dessa erfarenheter kunna vara till stor nytta för att främja djurhälsan vid andra aktörers framtida drifttagande av större djuranläggningar.

8 Internrevisionens uppföljning

Internrevisionen avser följa upp de åtgärder som vidtas med anledning av denna granskning inför årsrapporten 2012.

Inga Astorsdotter
Internrevisionschef

Anne Nilsson
Internrevisor

Bilaga 1. Personer intervjuade i samband med granskning

Agneborg, Madeleine	Klinikveterinär Ambulatoriska kliniken
Andersson, Yvonne	Fakultetsdirektör VH-fakulteten
Cvek, Katarina	Koordinator för försöksdjursfrågor SLU
Dartgard, Marie	Länsveterinär Länsstyrelsen Uppsala län
Helmersson, Gunilla	Stallförman nötstallet Lövsta
Hermansson, Agneta	Projektsamordnare Nationellt centrum för djurvälstånd (SCAW)
Johansson, Jonna	Student åk 4 Veterinärstudier SLU
Pehrsson, Mats	Driftschef Forskningsanläggningen Lövsta
Persson, Arne	Verksamhetschef Ambulatoriska kliniken, Ansvarig veterinär för försöksdjursverksamheten i nötstallet i Lövsta
Rustas, Bengt-Ove	Biträdande forskare Institutionen för husdjurens utfodring och vård (HUV), Föreståndare för försöksdjursverksamheten i nötstallet i Lövsta
Steén, Margareta	Vice föreståndare Nationellt centrum för djurvälstånd (SCAW)
Svennersten-Sjaunja, Kerstin	Dekanus, VH-fakulteten
Syrjänen, Peter	Ordförande SEKO
Thorén, Peter	Föreståndare VH Intendenturen
Winroth, Håkan	Klinikveterinär Ambulatoriska kliniken